

**HISTÒRIA
DE L'ADMINISTRACIÓ
DE JUSTÍCIA
EN EL DRET ESPANYOL**

Maria Magdalena Martínez Almira

Materials de suport a la docència en valencià

116

DEPARTAMENT DE CIÈNCIES HISTORICAJURÍDIQUES
ÀREA D'HISTÒRIA DEL DRET I DE LES INSTITUCIONS
UNIVERSITAT D'ALACANT

Maria Magdalena Martínez Almira

Revisió lingüística a càrrec de l'SPV de la Universitat d'Alacant.

L'edició d'aquest material s'ha fet dins el marc del conveni per a la promoció de l'ús social del valencià signat per la Universitat d'Alacant amb la Conselleria d'Educació.

Alacant, febrer de 2010 (1a edició)

Edició: Universitat d'Alacant. Servei de Promoció del Valencià

Apartat de Correus 99 - 03080 Alacant

A/e: **S.proval@ua.es** tel. 96 590 34 85

Impressió: Limencop

Universitat d'Alacant.

Edifici de Ciències Socials – Planta baixa

<http://www.limencop.com> tel. 96 590 34 00 Ext. 2784

Índex

Presentació.....	V
1 Guia d'actuacions programa en web d'Història de l'Administració de Justícia.....	7
2 Objectius de l'assignatura.....	9
2.1 Objectius generals	9
2.2 Competències	10
3 Temes i sessions de continguts.....	11
3.1 Sessió 1a	11
3.2 Sessió 2a.....	12
3.3 Sessió 3a.....	13
3.4 Sessió 4a.....	14
3.5 Sessió 5a	16
3.6 Sessió 6a.....	17
3.7 Sessió 7a.....	18
4. Requisits d'accés	19
5. Metodologia i estratègies per a l'aprenentatge	21
6. Modalitat de les classes	23
7. Cronograma d'activitats	25
8. Avaluació i comprovació dels coneixements apresos	27
Bibliografia.....	29
Annexos.....	33

Presentació

Des de l'equip de govern de la Universitat d'Alacant valorem la docència en valencià com un component molt positiu en la formació universitària dels futurs professionals que han estudiat en aquesta Universitat. És una obligació de la Universitat formar bons professionals que en un futur coneguen bé la realitat que els envolta i hi presten amb normalitat els seus serveis. Per això, el domini del valencià propi de la seua especialitat tècnica o científica és fonamental per a entendre i per a gestionar el procés de desenvolupament de la societat valenciana —i també per a integrar-s'hi amb total normalitat.

Aquest material docent que ara presentem és un resultat més d'aquesta filosofia, que impregna l'actual equip de govern, de preparar bons professionals que puguen fer un servei en la societat que ha creat i que manté la Universitat d'Alacant. Per a fer possible que els alumnes actuals i futurs de la Universitat puguen exercir competentment la seua professió en valencià, hem d'estimular un procés previ d'una certa complexitat que, per les seues característiques, ha de ser lent de necessitat: preparar bons professors que puguen impartir la docència en valencià i disposar de materials de suport adequats.

Per a ajudar a aconseguir això, en els darrers anys hem fet convocatòries d'ajudes per a elaborar materials docents en valencià. L'objectiu que hi ha darrere d'això és començar a publicar, a poc a poc, els materials que tinguen la qualitat suficient. Aquestes iniciatives de suport a l'ús del valencià com a llengua de creació i de comunicació científica són possibles gràcies a l'ajuda de la Generalitat Valenciana (Conselleria d'Educació), a través del conveni per a la promoció de l'ús del valencià.

Ignasi Jiménez Raneda
Rector

1 Guia d'actuacions programa en web d'Història de l'Administració de Justícia. Proposta de treball

Prof. Maria Magdalena Martínez Almira
Curs 2009/2010

Introducció

- a. Explicar a l'alumne què es pretén fer al llarg dels 4,5 crèdits (aproximadament 45 hores de classe). Mostrar a l'alumne quin tipus de treball es pretén dur a terme amb aquest curs
- b. Prenent en consideració els diferents interessos dels alumnes, s'avaluarà i s'estudiarà la possibilitat que entre diversos supòsits desenvolupen un treball afí a les seues capacitats i destreses.
- c. Es facilitaran diferents tests (a partir de la incorporació de test-proforma en el Campus Virtual, amb venciment per a la seua contestació i valoració immediata) que permeten saber
  - i. Si tenen coneixements sobre les eines necessàries per a desenvolupar el treball (Internet, metodologia en el camp bibliogràfic, capacitat de síntesi, capacitat d'esquematització)
  - ii. Com va el procés d'aprenentatge.
  - iii. Si el curs satisfà les seues expectatives.
  - iv. El nivell aconseguit en l'adquisició de coneixements.
  - v. La labor docent desenvolupada pel professor.

Se'ls facilitarà un *cronograma general* on s'especifiquen les activitats que s'exerciran per dies concrets, per setmanes i per mesos fins a final de curs.

En aquest cronograma es preveu un temps total de dedicació aproximada de 45 hores, d'acord amb l'experiència en aquest mateix camp dels cursos anteriors.

2 Objectiu de l'assignatura

2.1 Objectius generals

- a. Capacitar l'alumne en el maneig de diferents eines de treball que li permeten entendre i explicar l'evolució, adaptació i modificació de les institucions en el temps.
- b. Facilitar a l'alumne un model de mètodes i continguts científics generals, així com l'adquisició de coneixements específics i pràctics que li permeten de forma immediata la comprensió dels canvis i l'evolució del dret en la seua aplicació. Per a això és primordial que s'instruïska en la recerca i discriminació dels materials que afavorisquen la comprensió de cada una de les etapes històriques en què s'evidencie l'acció de la justícia, a través de les institucions dissenyades per aquest estudi.
- c. Adquirir un coneixement específic de la història de l'administració de justícia a través de l'anàlisi de diferents obres, siguen literàries o pictòriques. La instrucció es justifica per mitjà de la formulació d'interrogants i la recerca de respostes a les raons que comporten l'evolució, adaptació i modificació de les institucions en l'àmbit judicial.

2.2 Competències

La finalitat d'aquesta guia sobre el coneixement de la història de l'administració de justícia es resumeix en els punts següents:

- i. Ser capaços d'aprendre com s'organitza l'administració de justícia, com es configura i evoluciona en el temps segons les necessitats socials, polítiques i econòmiques.
- ii. Ser capaços d'arreplegar material útil i concret sobre qualsevol activitat que interesse l'alumne, i rebutjar allò que siga inútil a llarg termini.
- iii. Afavorir i desenvolupar en l'alumne l'interès pel treball que desenvolupa a partir de la recollida de diversos materials (esquemes, diccionari general, resums) que seran corregits en el termini de 3 dies com a màxim perquè tinga coneixement dels seus avanços.
- iv. Afavorir un procés d'aprenentatge atractiu i dinàmic per a l'alumne. Incentivar-ne el procés d'aprenentatge per mitjà del reforç positiu de les seues actuacions i el reconeixement tant tutorial com de la resta dels companys. Per a fer-ho se li donarà l'oportunitat d'exposar en classe els seus avanços i "descobriments", a fi de fer-ne participi la resta del grup.

3 Temes i sessions de contingut

El curs seguit pels alumnes es divideix en set sessions, que al seu torn estan dirigides en el Campus Virtual pel professor de l'assignatura. En cada una de les sessions s'estableix un temps determinat per a la lectura d'una sèrie de textos, obligatoris i recomanats, la visualització de mapes i imatges d'interès, la consulta del glossari i altres activitats complementàries.

Les sessions són successives i no excloents entre si.

Sessió 1a. Administració de justícia en els pobles preromans

1. El règim comunitari i els principis rectors de la convivència.
2. Òrgans representatius en l'exercici de la justícia.
3. Conseqüències de la transgressió de les normes i regles de comportament en comunitat.

Resum del contingut de sessió I. L'administració de justícia en els pobles preromans

L'alumne farà una primera aproximació a l'entorn sociocultural dels primers pobles en la Península a partir de les restes conservades i de les referències generals d'historiadors i geògrafs.

Els mitjans facilitats per a poder aprendre i valorar les accions de l'home respecte a la natura i de l'ordre establert són:

- Lectura de textos històrics (Estrabó, Diodor de Sicília) amb referències expresses a Hispània.
- Visualització de restes arqueològiques i la seua situació com a testimoni de la història.
- Remissió a pàgines informatives i glossari que il·lustren l'alumne i donen resposta als seus interrogants sobre el significat dels símbols i el seu valor en el pla juridicoreligiós.

Temps aproximat: 120 min.

Sessió 2a. Les jurisdiccions de la hispània romana

- a. Esferes d'aplicació de la justícia. Jurisdicció ordinària i jurisdiccions especials.
  1. Jurisdicció senyorial.
  2. Jurisdicció eclesiàstica.
- b. La configuració territorial en circumscripcions judicials (*conventus*).
- c. Òrgans suprems en l'exercici de la jurisdicció territorial.

Resum del contingut de sessió II. Les jurisdiccions de la hispània romana

En aquesta segona sessió es facilitaran a l'alumne els elements necessaris per a comprendre l'evolució i adaptació de les institucions a les noves necessitats de la societat hispanoromana. El marc sociopolític, l'organització de les relacions interpersonals i el respecte al més enllà en totes les manifestacions terrenals i supraterrènals són objecte d'anàlisi a través de:

- Elaboració i complementació de mapes que expliquen l'organització judicial del territori.
- Una sessió audiovisual (videoteca).
- Lectura d'una obra literària (optatiu) sobre la qual elaborarà un treball.
- Consulta del glossari.

Temps aprox. 240 min.

Sessió 3a. L'administració de justícia en la hispània visigoda

1. Pervivència de la jurisdicció hispanoromana (*rector provinciae*) i assumptió de la jurisdicció dels comtes (*comites civitates*).
2. L'assemblea popular com a òrgan administrador de justícia. Funcions dels seus representants i composició dels antics tribunals hispanogots (*thing*).
3. Les noves aportacions en l'organització hispanovisigoda.
  - 3.1 El rei suprem jutge de l'Aula Règia.
  - 3.2 Jutges ordinaris.
  - 3.3 Jutges del territori (*iudices territorii*) i jutges locals (*iudices locorum*).
  - 3.4 Els jutges de pau (*assertoris pacis*).
  - 3.5 Jurisdiccions especials.
4. Òrgans auxiliars de la justícia.

Resum del contingut de sessió III. L'administració de justícia en la hispània visigoda

La presència de pobles centreeuropeus en el territori peninsular s'evidencia a partir d'una sèrie d'acords i pactes amb diferents emperadors romans. Són pobles amb costums totalment aliens als preexistents que suposen la incorporació d'un model social i cultural no exempt de particularitats, especialment en l'àmbit interpersonal. L'alumne podrà elaborar un quadre sinòptic dels diferents òrgans encarregats de l'administració de justícia, competències, i delictes que se sotmeten a aquells, a partir de:

- Lectura d'una obra literària sobre l'època considerada (optatiu).
- Visualització d'una pel·lícula.
- Anàlisi de mapes facilitats a aquest efecte pel professor.
- Consulta del glossari.
- Resposta a un test autoavaluatiu.
- L'alumne desenvoluparà a partir d'aquesta lectura l'esmentat quadre sobre qualsevol de les instàncies judicials.

Sessió 4a. L'administració de justícia en l'edat mitjana

1. Característiques fonamentals en l'exercici de la funció judicial.
  - 1.1. Sobre la unicitat de potestats.
  - 1.2. Òrgans investits de jurisdicció.
2. L'exercici privat de la justícia en l'Espanya de la baixa edat mitjana.
  - 2.1. Antecedents en l'exercici de la justícia privada.
  - 2.2. Limitació de la venjança privada. Causes i efectes.
3. L'exercici públic de la justícia. Òrgans i oficials de l'administració de justícia.
  - 3.1. La funció judicial a través del rei i els seus oficials
  - 3.2. La jurisdicció senyorial.
  - 3.3. La jurisdicció eclesiàstica.
  - 3.4. La jurisdicció mercantil. Els consolats.
4. El deure d'administrar justícia. L'aplicació coactiva del dret pel rei
  - 4.1. L'administració de justícia local per oficials reals en els regnes medievals ("fazer justicia").
  - 4.2. Els jutges palatins i *juicios de medianeo*.
  - 4.3. Els alcaldes i la seua labor de "fazer justicia juzgando".
  - 4.4. Sobre l'actuació d'altres oficials: batles, justícies, *adelantados*, *merinos*, fidels i saigs.
  - 4.5. Orígens i evolució del Justicia Major en el Regne d'Aragó.
  - 4.6. Orígens dels tribunals reials i constitució del *Tribunal de la Corte*.
  - 4.7. La jurisdicció especial del *Tribunal del Libro*.

Resum del contingut de sessió IV

L'administració de justícia en l'edat mitjana

Durant l'alta i baixa edat mitjana s'operen una sèrie de canvis importants en el territori peninsular. La reconquesta és el procés que permet justificar el nou model territorial, l'aparició de la justícia senyorial i plantejar obertament la disjuntiva entre justícia privada i justícia reial. És també el moment de les singularitats, entenent com a tal la proliferació de les jurisdiccions especials.

L'alumne podrà centrar el procés d'aprenentatge i comprensió d'aquest complex període de la nostra història a partir de:

- Lectura d'una obra literària sobre l'època considerada (optatiu).
- Anàlisi d'una obra pictòrica relacionada amb el text triat; la finalitat d'aquesta activitat serà explicar cada un dels elements que integren l'obra, el seu paper i el valor simbòlic d'aquesta representació.
- Anàlisi d'una pel·lícula sobre la temàtica de l'obra triada.
- Consulta del glossari
- Resposta a un test autoavalutiu
- Presentació d'un treball-guió sobre la instància judicial triada.

Sessió 5a. Dret hispanoàrab i administració de justícia

1. Precedents de l'administració de justícia en el món preislàmic. La mediació o arbitratge pel *ḥākam*.
Òrgans competents en l'exercici de la funció judicial. El *kalifa* titular del poder judicial en el si de la comunitat andalusina.
2. La delegació del poder jurisdiccional califal.
  - 2.1. Delegació directa (*nā'ib*) a favor del *qāḍī*.
  - 2.2. El *wazīr* i la delegació indirecta.
3. Competències del *qāḍī al-ğamā'a* o jutge de la comunitat de creients.
  - 3.1. La designació dels jutges dels districtes provincials.
Sobre l'actuació subordinada del *qāḍī al-askar* i del *qāḍī al-kura*.
L'administració de justícia en el camp de batalla pel *qāḍī al-ğund*.
4. La centralització de l'administració de justícia i la figura del *qāḍī al-qūḍāt* a al-Àndalus.
5. Magistratures secundàries (*juḥāt*).
  - 5.1. La jurisdicció repressiva de la *šurṭa* a través del seu titular, l'*sāhib al-šurṭa*.
  - 5.2. Competències i funcions del Tribunal de les Aigües. La seua pervivència en el dret històric espanyol.
6. L'administració de justícia amb caràcter extraordinari a través dels *mazālim*.

Resum del contingut de sessió V Dret hispanoàrab i administració de justícia

La presència de l'Islam a Hispània va suposar la convivència no únicament de confessions religioses diferents sinó també de la implantació d'un nou mode sociocultural, polític i econòmic, a més de jurídic, aplicable a tots aquells que professaren la religió musulmana. L'alumne haurà de confeccionar un treball sobre els òrgans i competències de tribunals competents sobre qüestions entre cristians i musulmans. Per a fer-ho estudiarà:

- Mapes facilitats pel professor de l'assignatura.
- Lectura d'una obra literària en què s'aborde l'administració de justícia en aquest període (optatiu).
- Elaboració d'un treball-esquema sobre el nivell institucional que més li interesse, d'acord amb l'obra llegida.
- Consulta de glossari.

Sessió 6a. L'organització judicial i la seua sistematització durant l'edat moderna

1. L'administració de justícia i les diferents instàncies judicials.
  - 1.1. Els reals consells.
  - 1.2. Les *chancillerías* i audiències. Orígens, evolució i institucions de nova creació: Audiència d'Índies.
  - 1.3. Jurisdicció ordinària i funcionaris amb competències anàlogues en els regnes d'Espanya.
  - 1.4. Els judicis de residència i judicis de visites. La figura del corregidor.
2. Jurisdiccions especials.
  - 2.1. La jurisdicció mercantil a través dels consolats.
  - 2.2. Jurisdicció universitària.
  - 2.3. Jurisdicció senyorial.
  - 2.4. L'administració de justícia per la Mesta. La figura de l'*alcalde entregador mayor*.
  - 2.5. Jurisdicció eclesiàstica.
    - 2.5.1. Jurisdicció ordinària o comuna. El paper dels bisbes en matèria jurisdiccional.
    - 2.5.2. La jurisdicció especial. El Tribunal de la Rota i Nunciatura.
    - 2.5.3. El Tribunal d'Inquisició o *Sant Ofici*.

Resum del contingut de sessió VI L'organització judicial i la seua sistematització durant l'edat moderna

Durant els segles XV al XVIII es perfilen tres nivells jeràrquics en l'administració de justícia: institucions municipals i corregidor, *chancillerías* i audiències, i finalment el Consell de Castella com a tribunal suprem donen idea del nivell d'organització en matèria judicial. L'alumne podrà accedir a cada un d'aquests nivells a través de:

- Lectura d'una obra literària a la seua elecció sobre temàtica judicial (optatiu).
- Anàlisi d'una obra pictòrica d'acord amb la temàtica judicial triada; caldrà d'explicar els seus elements, competència i justificació de la simbologia jurídica.
- Consulta del glossari.
- Visualització d'una pel·lícula d'acord amb la temàtica triada.
- Elaboració d'un treball-esquema sobre el nivell institucional que més li interesse, d'acord amb l'obra llegida.
- Resposta a un test autoavaluatiu.

Sessió 7a. El constitucionalisme espanyol i el poder judicial

1. Els principis reformistes en matèria d'administració de justícia.
2. Cap a una nova definició de la funció judicial. Els nous òrgans judicials segons la Constitució de Cadis de 1812.
3. La Constitució de 1869 i el reconeixement del poder judicial en benefici dels tribunals.
4. Les noves instàncies judicials: el Tribunal Suprem, audiències i jutjats.
5. Especial consideració de les lleis i reglaments en matèria d'administració de justícia.
6. Gènesi i vigència de la llei del jurat.

Resum del contingut de sessió VII El constitucionalisme i el poder judicial

El principi de separació de poders instituït pel constitucionalisme a Espanya i la reducció de les jurisdiccions especials són les dues notes característiques de l'Espanya contemporània, amb la consegüent afectació de l'organigrama judicial.

Perquè l'alumne compregui aquests canvis se li facilitaran una sèrie d'eines a fi de poder elaborar un treball esquemàtic sobre qualsevol de les instàncies triades.

- Visualització d'una pel·lícula sobre el moment històric constitucionalista.
- Lectura d'una obra literària en què s'evidencia l'acció de la justícia (optatiu).
- Anàlisi d'una obra pictòrica; caldrà explicar els elements que la integren, les competències i la simbologia historicojurídica.
- Consulta del glossari.
- Elaboració d'un treball esquema sobre el nivell institucional que més li interessen, d'acord amb l'obra llegida.
- Resposta a un test autoavaluatiu

4 Requisits d'accés

Els requisits d'admissió en el Curs d'Història de l'Administració de Justícia d'acord amb el pla d'estudis de la Facultat de Dret poden consultar-se en:

<<http://www.ua.es/va/estudios/index.html>>

5 Metodologia i estratègies per a l'aprenentatge

Es facilitaran a l'alumne tres tipus de materials per a afavorir un aprenentatge actiu:

- i. Una relació d'obres *de literatura dels clàssics espanyols* (10 en total, corresponents almenys a cada un dels temes del programa, des dels clàssics fins a l'Espanya contemporània. L'alumne tindrà opció a triar la primera setmana, i a canviar la lectura en el curs de la següent, si no li inspira altres temes d'estudi).
- ii. Una relació de *bibliografia extensa i una altra d'específica* d'acord amb la temàtica abordada en cada una de les obres literàries de referència.
- iii. Un catàleg d'obres *pictòriques i mapes* sobre matèria judicial, que presente elements de suport o connexió amb els temes del programa.
- iv. Una relació de pel·lícules sobre el tema objecte d'estudi (SÁNCHEZ NORIEGA, Luis, *Diccionario tematico de cine*, Madrid, 2004).
- v. Una sèrie de *pàgines web* relacionades amb cada un dels temes, que li permeten indagar sobre els aspectes, epígrafs i subepígrafs del temari, que comprendran qüestions socials, econòmiques i culturals, sobre les quals pugui obtenir informació per a orientar el seu treball.
- vi. Un *glossari* que podrà consultar l'alumne en el Campus Virtual i sobre el qual haurà d'elaborar les fitxes pertinents. L'esmentat recurs virtual el remet a legislació sobre les matèries la consulta de les quals podrà realitzar també a través de la Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes.

Les obres que es consultaran són *Fuero Real, Fuero Viejo, Liber iudiciorum, Partidas, Leyes de estilo, Ordenamiento de Montalvo, Nueva recopilación i Novísima Recopilación* (versió digital).

NOTA: Els materials no són excloents entre si, sinó complementaris.

- a. S'afavorirà el desenvolupament de certes activitats en grup, especialment les dirigides a recercar materials i llegir diferents textos formatius que facilitarà la professora i que s'intercanviaran entre ells.
- b. Se'ls indicarà com és d'important que compartisquen les seues inquietuds, llacunes i interessos entre els companys i la professora a fi de facilitar i simplificar al màxim el treball.

6 Modalitat de les classes

Metodologia docent

1 Classes teòriques

De forma teòrica i per mitjà de classe magistral –tenint en compte la seua utilitat com a mitjà per a la transmissió de coneixements del professor a l'alumne–, durant una sessió setmanal s'explicaran, de forma esquemàtica, els aspectes més interessants de cada una de les instàncies judicials al llarg de la història del dret.

Amb caràcter teòric, ensenyament, en sessions conjuntes, del maneig de les fonts bibliogràfiques (índexs, documents originals) i l'organització del temps destinat a cada una de les activitats que desenvoluparà durant tot el curs, i amb aquesta finalitat se li facilitarà un cronograma orientatiu.

2 Sessions pràctiques

Conjuntament amb els alumnes es faran reunions en què s'analitzaran els elements de cada instància judicial, la seua justificació en el moment històric considerat, estimulant el debat i la participació de l'alumne.

En aquest mateix sentit se sol·licitarà a l'alumne que justifique i raone l'interès per tots els aspectes que vulga remarcar de l'obra literària que estiga llegint, a fi que el mateix siga vehicle transmissor per a la resta dels companys dels seus avanços i nous coneixements.

Recursos per a l'aprenentatge

1. L'alumne podrà acudir al Campus Virtual on, per indicació del professor en les tutories, trobarà els materials de lectura obligada que li permeten comprendre el que s'ha explicat en les classes teòriques.
2. El seguiment d'aquest procés cognoscitiu es concreta en l'elaboració d'una sèrie de *fitxes* que tant en el pla *bilbiogràfic*, *temàtic* o *de referència* puguen ser utilitzades en el seu treball posterior. Metodològicament se li ofereixen uns recursos importants que li

faciliten el desenvolupament d'un treball descriptiu i l'organització d'aquest.

3. La realització de test en el Campus Virtual amb un màxim de 10 preguntes curtes, que haurà de respondre en el temps de 30 minuts, i que serviran per a la qualificació final del seu procés d'aprenentatge. Aquells que no superen el mínim (5 encerts), podran fer dos nous intents, sobre qüestionaris diversos durant els dos dies successius a la primera opció.
4. Tutories d'atenció a l'alumne que tant en el pla individual com de conjunt –en atenció a aquells alumnes que estiguen treballant sobre una mateixa temàtica en l'àmbit de l'administració de justícia–, i en horari publicat en el Campus Virtual, faciliten a l'alumne:
  - a. Recerca de materials complementaris.
  - b. Resoldre els dubtes metodològics a l'hora de desenvolupar el treball.
  - c. Ajuda per a orientar les seues inquietuds i destreses a l'hora de fer un treball en les millors condicions i amb totes les possibilitats al seu abast (esquemes, fitxes, desenvolupament, presentació oral en classe i utilització de recursos informàtics per aquestes tasques).
  - d. Distribució del temps per a cada una de les sessions, i en concret per al treball que desenvoluparà, a partir d'un *cronograma* indicatiu.

7 Cronograma d'activitats

A l'alumne se li facilita un *cronograma general* on s'especifiquen les activitats que s'exerciran per dies concrets, per setmanes i per mesos fins a final de curs (cal utilitzar l'agenda).

i. CRONOGRAMA HISTÒRIA ADMINISTRACIÓ DE JUSTÍCIA.
Treball personal

1. Lectura del llibre recomanat	7h 30 min
2. Resum del llibre llegit (màx. 10 línies).....	1h 30 min
3. Elaboració de fitxes per cada lectura complementària...	2 h 30 min
4. Redacció sobre el context històric.....	1 h
5. Elaboració d'un índex	1 h 30 min
6. Elaboració d'esquemes sobre el treball.....	2 h 30 min
7. Desenvolupament escrit del treball	10 h 45 min
8. Preparació exposició oral	2 h 45 min
TOTAL APROXIMAT	30 h

ii. CRONOGRAMA HISTÒRIA ADMINISTRACIÓ DE JUSTÍCIA.
Treball en la xarxa

1. Recerca bibliografia recomanada en la web Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes i altres	2 h 30 min
2. Consulta del glossari	3 h 30 min
3. Realització de test autoavaluatius (30 min per tema)	3 h 30 min
4. Realització memòria autoavaluativa del curs	30 min
TOTAL APROXIMAT	10 h

NOTA: Els temps són aproximats i es refereixen a l'elaboració d'un treball a partir de la selecció i lectura d'una obra literària.

De la mateixa manera es calculen els temps per a elaborar el mateix treball a partir de:

1. Visualització d'un quadre i lectures interpretatives sobre la composició ..... 2 h 30 min
  2. Visualització d'una pel·lícula de contingut historicoprocessal ..... 1 h 30 min
    - i. Realització d'un resum esquema sobre personatges i relació amb l'obra i treball que elaborarà ..... 1 h
- TEMPS TOTAL DEDICAT A L'ASSIGNATURA .....45 h

8 Avaluació i comprovació dels coneixements apresos

L'alumne podrà optar:

1. La realització d'un treball i esquema sobre una instància judicial de les que figuren en el programa de l'assignatura, i la descripció de la qual s'efectue en l'obra literària triada (l'accés a la qual es facilita a través de la Biblioteca Virtual). Per a fer-ho haurà de:
  - Elaborar un resum (5 línies).
  - Llegir una sèrie de lectures facilitades pel professor a través de materials del Campus Virtual, adreces d'Internet i altres.
  - Elaborar fitxes de cada una de les lectures (referencials, treball, bibliogràfiques).
  - Fer un esquema sinòptic de la instància judicial que vulga abordar.
  - Realitzar una sèrie de tests autoavaluatius de 10 preguntes cada un sobre qüestions concretes relatives a la institució que és objecte del seu estudi i el moment judicial.
  - Desenvolupar un treball amb tots els mitjans que considera convenient que estiguen a la seua disposició, en què interrelacione i justifiqui l'obra literària llegida amb el moment històric i la realitat jurídica del moment (òrgans jurisdiccionals, competències, legitimitat, procediment judicial, tipologia delictiva i penal).

NOTA IMPORTANT: La nota final serà el resultat de:

Nota del treball (70%) + nota avaluacions test (20%) + nota participació (10%).

La nota del treball (70%) comprendrà:

- un 20% per l'elaboració de fitxes, notes a peu de pàgina, esquemes i resums;
- un 30% per la capacitat d'abstracció, síntesi i lògica expositiva;
- un 10% per la presentació
- i un 10% per la utilització de recursos informàtics.

1. L'alumne elaborarà, al llarg de la seua activitat, una *Guia de pràctiques*, que haurà de facilitar al professor abans del final del curs. L'objectiu de la guia és valorar la seua activitat pràctica en connexió amb en el procés d'aprenentatge, així com els mitjans utilitzats i la disponibilitat del professor-tutor al llarg de tot el curs.

El professor accedirà als resultats de la guia una vegada estiguen publicades les notes; i d'aquesta manera es garantirà la no-ingerència ni cap condicionament de les seues respostes sobre la nota final obtinguda.

2. L'alumne facilitarà al professor una valoració final de l'assignatura per mitjà de la *memòria avaluativa*, que haurà de facilitar al professor abans del final del curs. L'objectiu de la memòria és avaluar el seu comportament i les actituds de l'alumne i del professor, així com la idoneïtat dels mitjans al seu abast. En el text esmentat, inserit en el Campus Virtual, se li ofereix la possibilitat de suggerir mesures de millora i activitats complementàries que considere oportunes i idònies per a facilitar el seu aprenentatge.
3. Un examen final a partir del temari i la bibliografia facilitada pel professor a l'inici del curs. L'examen es farà per escrit i tindrà una duració de dues hores per al desenvolupament de cinc preguntes. En aquest cas la puntuació de cada una de les preguntes serà de 0 a 2.

Bibliografía

- ALVARADO PLANAS, J., *Temas de historia del derecho y de las instituciones*, UNED, 2 vol., Madrid, 1998.
- ÁLVAREZ DE MORALES, A., *Historia del derecho y de las instituciones españolas*, Madrid, 1989.
- GIBERT, R., “El consentimiento familiar en el matrimonio según el derecho medieval español (notas para su estudio)”, en *Anuario de Historia del Derecho Español* (en adelante *AHDE*), 18 (1947), Madrid, pàg. 706-714.
- BURNS, R.I., *Moros, cristians i jueus en el regne croat de València. Societats en simbiosi*, València, 1987.
- CABANELAS RODRÍGUEZ, D., *Vida religiosa de los moriscos*, ed. facsimil, Granada, 1990.
- CARO BAROJA, J., *Estudios saharianos*, Madrid, 1955, pàg. 441.
- COULSON, N.J., *Historia del derecho islámico*, trad. M. Eugenia Eyras, Barcelona, 1998.
- DÍEZ, BONIFACIO “El homicidio y su teología en los clásicos agustinos españoles del siglo XVI”, en *Anuario de Derecho Penal*, VI (1953), pàg. 24-46
- ESCUADERO, J.A., *Curs d'història del dret. Fonts i institucions politicoadministratives*, Universitat d'Alacant, Alacant, 2008.
- GARCÍA DE DIEGO, E., “Historia judicial de Aragón en los siglos VIII al XII”, en *AHDE*, 11 (1934), pàg. 77-210.
- IGLESIA FERREIROS, A., *Historia de la traición. La traición regia en León y Castilla*, Santiago de Compostel.la, 1971.
- IMAMUDDIN, S.M., *Muslim Spain (711-1492 A.D.)*, ed. Brill, Leiden, 1981.
- LABARTA, A., “Contratos matrimoniales entre moriscos valencianos”, en *Al-Qantara (AQ)*, 4, 1983, pàg. 57-87.

- LÓPEZ AMO, Á., “El derecho penal español de la Baja Edad Media”, en *AHDE*, 26 (1956), pàg. 337-567.
- LÓPEZ ORTIZ, J., “El proceso en los reinos cristianos de nuestra reconquista antes de la recepción romano-canónica”, en *AHDE*, 14(1942-1943), pàg. 184-226.
- MARTÍNEZ GIJÓN, J., “La comunidad hereditaria y la partición de la herencia en el derecho medieval español”, en *AHDE*, 27-28 (1957-1958), pàg. 221-303.
- MENDOZA GARRIDO, J.M., *Delincuencia y represión en la Castilla bajomedieval*, Granada, 2000.
- MERCHÁN ÁLVAREZ, A., *Las épocas del derecho español*, València, 1998.
- MORÁN MARTÍN, R., *Historia del derecho privado, penal y procesal. T. I., Parte teórica*. Madrid, 2002
- ORLANDIS, J., “Las consecuencias del delito en el derecho de la Alta Edad Media”, en *AHDE*, XVIII (1947), pàg. 61-165.
- , “Sobre el concepto de delito en el derecho de la Alta Edad Media”, en *AHDE*, XVI, (1945), pàg. 112-192.
- PELÁEZ PORTALES, D., *El proceso judicial en la España musulmana (siglos VIII-XII), Con especial referencia a la ciudad de Córdoba*, Còrdova, 2000.
- PÉREZ BUSTAMANTE, R., *Historia de las instituciones públicas en España*, Madrid, 1995.
- RODRÍGUEZ MURILLO, G. “La distinción hurto–robo en el derecho histórico español”, en *AHDE*, 32 (1962), pàg. 25-93.
- ROLDÁN VERDEJO, R. *Los delitos contra la vida en los fueros de Castilla y León*, Universitat de La Laguna, 1978.
- RUÍZ DE ALMÓDOVAR Y SEL, C., “La posición de la mujer musulmana en el matrimonio: su desarrollo social a partir del testimonio coránico”, *MEAH*, 37 (1988), pàg. 227-39.
- RUÍZ FUNES, “Progresión histórica de la pena de muerte en España”, en *Revista de Derecho Público*, III, (1934), pàg. 193-225.
- TOMÁS Y VALIENTE. FRANCISCO, “Estudio histórico-jurídico del proceso monitorio” en *Revista de Derecho Procesal*, 1 (1960), pàg. 39-132.
- , “Prisión por deudas en el derecho castellano y aragonés”, en *AHDE*, 30 (1960), pàg. 260.
- TOMÉ PAULÉ, J., “La organización judicial en los estados cristianos de la España medieval”, en *Revista de Derecho Procesal Iberoamericano*, 4 (1981), pàg. 609.

- VALERO TORRIJOS, J., *Los órganos colegiados: Un análisis histórico de la colegialidad en la organización pública española y régimen jurídico-administrativo vigente*, Madrid, 2002.
- VIGUERA, M.J., “La mujer en al-Andalus. Reflejos históricos de su actividad y categorías sociales”, en *Actas Congreso del Seminario de Estudios de la Mujer de la Universidad Autónoma de Madrid*, (1985), Madrid–Sevilla, 1989.
- VILÁ, S., “Un contrato de matrimonio entre musulmanes del siglo XVI”, en *AHDE*, 10 (1933), pàg.186-198.
- ZOMEÑO, A., *Dote y matrimonio en Al-Andalus y el Norte de África. Estudio sobre la jurisprudencia islámica medieval*, CSIC, Madrid, 2000.

ANNEXOS.
Materials complementaris
per a l'aprenentatge

Control d'activitats

Dia 14 de setembre:

- Repartiment de materials bibliogràfics i obres de referència en classe. Comunicació de la selecció al professor per CV. Lliurament models de fitxes bibliogràfiques.

Dia 21 de setembre: Aportació de:

- Breu resum del llibre seleccionat (5 línies del llibre).
- Fitxa bibliogràfica.

Dia 23 de setembre:

- Buscar paraules assenyalades (remissió glossari).
- Assignació de lectures obligatòries a partir d'una selecció efectuada pel professor de l'assignatura.

Dia 13 d'octubre:

- Correcció definitiva de resums
- Fer fitxes bibliogràfiques i temàtiques dels diccionaris i obres de lectura obligatòries.

Dia 29 de novembre:

- Centrar històricament el tema (cerca en manuals i legislació històrica).
- Presentació d'esquemes a partir de l'obra de literatura triada per l'alumne.
- Presentació de l'índex del treball que es desenvoluparà sobre una institució de l'administració de justícia a Espanya.

Dia 3 de desembre:

- Desenvolupament del tema abordat (amb títol propi, a triar).

Dia 20-22 de desembre.

- Presentació pública dels treballs.
- Lliurament de la memòria autoavaluativa als alumnes en el Campus Virtual.

Dia 10 de gener:

- Publicació de les notes obtingudes.

Dia 14 de gener:

- Devolució de les memòries avaluatives al professor de l'assignatura.

Esquema del treball que hauran d'elaborar els alumnes de l'assignatura Història de l'Administració de Justícia

Prof. Magdalena Martínez Almira

1. Lectura dels articles i monografies indicades.
2. Resum en cinc línies, màxim, del contingut de les lectures esmentades. L'alumne haurà de precisar el títol de l'obra a manera d'encapçalament, i la matèria jurídica que aborda, el període a què es refereix i l'espai o territori sobre el qual incideix la qüestió jurídica. (22 de setembre).
3. Índex del treball que es presentarà (13 de novembre).
4. Antecedents històrics relatius a la matèria que aborda el treball (en clara al·lusió al període o etapa històrica a què es referisca) (29 de novembre).
5. Desenvolupament del tema abordat, amb títol propi, a triar. (3 de desembre).
  - i. Una breu al·lusió als antecedents i conseqüents de la institució o font jurídica a què al·ludisca el text.
  - ii. En aquest apartat explicarà les *característiques* de la institució o fonts sobre la qual tracta l'article, articles o monografia.
  - iii. De la mateixa manera, justificarà qui són els destinataris de les obres treballades, així com qui és el representant legal de les institucions al·ludides, a més d'explicar-ne les característiques, funcions i competències.
6. Bibliografia

El treball serà lliurat el dia 22 de desembre.

Directrius per a l'elaboració de la memòria final

Assignatura: Història de l'Administració de Justícia

- I. Índex
- II. Justificació del treball. Resum

L'alumne haurà d'exposar en un màxim de 10 línies un resum de l'obra de literatura llegida en què indicarà breument:

1. El període històric en què es desenvolupa l'acció.
2. La temàtica abordada.
3. Els personatges que intervenen en l'obra.
4. La classe social a què pertanyen.
5. La institució o institucions que apareixen explícitament en el text i altres d'implícites, que permeten abordar aquest estudi des de l'òptica jurídica.

III. Introducció

L'alumne exposarà en l'espai màxim d'un full, a manera de relat, la relació existent entre el contingut de l'obra i l'estudi jurídic que presenta. Per a fer-ho presentarà les institucions jurídiques connexes amb l'administració de justícia, atenint-se a un esquema conforme al facilitat en el programa de l'assignatura.

Segons aquesta exposició, enumerarà els punts més importants que tractarà en el següent epígraf, però només els enumerarà sense entrar en més justificació.

IV. Desenvolupament del pla de l'obra

En este epígraf, i d'acord amb el que acabem d'exposar, desenvoluparà un esquema amb contingut específic en què explique:

- Cada una de les institucions que ha estudiat després de les seues lectures i investigacions i assenyalarà, si escau, la relació amb el llibre o personatges que hi intervenen.
- Justificarà, des del punt de vista conceptual en què consisteix aquesta institució (p.ex., si parla de la jurisdicció senyorial, dirà què és, qui l'administra i en virtut de quina potestat).
- Comentarà quines altres institucions o aspectes de la justícia es veuen implicats directament o indirectament amb les institucions que ha estudiat.
- I de nou recordeu: tot això conforme a l'esquema del programa.

V. Bibliografia utilitzada

VI. Apèndix

L'alumne hi incorporarà totes les fitxes elaborades, els esquemes que ha fet i tota la documentació que considere pertinent.

NOTA. És important utilitzar notes a peu de pàgina aclaridores de tots els aspectes, fins i tot referències a pàgines web.

Relació de materials literaris per a l'alumne

Caràcter instrumental

HISTÒRIA DE L'ADMINISTRACIÓ DE JUSTÍCIA

Assignatura optativa Llicenciatura de Dret

Prof. Maria Magdalena Martínez Almira

Sessió 1a. ADMINISTRACIÓ DE JUSTÍCIA EN ELS POBLES PREROMANS

1. BÍBLIA DE JERUSALEM, *Los libros históricos: El Libro de Samuel. La historia de David*. Bilbao, Desclée de Brouwer (ed.), 1999.
<<http://www.biblija.net>>

Resum historicojurídic: La mort dels fills de David suposa plantejar una sèrie de qüestions com ara:

- I. L'assassinat d'Amnon (1030 a.de C.), primogènit de David, a les mans del seu germà Absaló, tercer fill i favorit de David.
- II. La violació incestuosa d'Amnon a Tamar, germana d'Absaló.
- III. La rebel·lió d'Absaló contra son pare, violentant les lleis del respecte als progenitors, la seua fugida de Jerusalem, i la mort d'aquest mateix a les mans de Joab, general de David, quan en un combat els seus cabells es van embolicar en unes branques.

2. HOMER, *La Ilíada*, Barcelona, Edicions de La Magragan, 1996.

L'autor: Poeta grec del segle ix al viii a. de C., a qui s'atribueixen dos epopeies magistrals que inicien la literatura grega: la *Ilíada*, narració de la guerra de Troia i *L'Odissea*, relació dels recorreguts d'Ulisses. La tradició conta que era un poeta cec i errabund; fins i tot es dubta de la seua verdadera existència, i els seus poemes s'atribueixen a Pisístrat (m.527 a.de C.), tirà grec a qui es deu la publicació de l'obra d'Homer, i com a polític va reformar la justícia, va reduir els impostos i va augmentar la prosperitat de l'estat, el qual recopilaria l'obra poètica de diversos autors.

Resum historicojurídic: En el funeral de Pàtrocle per part d'Aquil·les es qüestionen:

- I. Els sentiments de venjança sobre la mort del cos d'Hèctor.
- II. Els banquetes funeraris i el deure de sepultura.
- III. La celebració de jocs funeraris per a honrar l'esperit del difunt.

3. SÒFOCLES, *Edip rei*, Barcelona, RBA, Edicions de La Magrana, 2001.

L'autor tràgic grec va nàixer a Colonos (prop d'Atenes), i va ser una de les grans figures culturals i literàries de l'era de Pèricles; va introduir el tercer actor i va donar més participació a les dones en l'àmbit teatral. És també considerat l'inventor de les decoracions pintades. Va guanyar fins a vint vegades el premi de la Tragèdia i va competir amb Èsquil i Eurípides. Va escriure 120 drames dels quals se'n conserven set.

Resum historicojurídic: En l'anàlisi del personatge protagonista de l'obra es poden considerar els aspectes següents:

- I. El sentiment de culpa i el seu significat en l'àmbit jurídic.
- II. El delictes de parricidi.
- III. L'incest i el suïcidi de sa mare.
- IV. L'obligada realització del ritu funerari a favor del difunt.

4. EURÍPIDES, "*Hécuba*", "*Las suplicantes*" i "*Las troyanas*", *Tragedias*, vol. II, Madrid, Cátedra, 1999.

L'autor: (480-406 a. de C.) Poeta tràgic grec, considerat juntament amb Èsquil i Sòfocles el creador de la tragèdia grega. Va incorporar al teatre l'esperit crític i revisionista. I en les seues trames va abordar els temes clàssics de la mitologia des d'angles més humans i psicològics. Va ser acusat d'impietat i va haver de refugiar-se en la cort d'Arquelau de Macedònia.

Va escriure més de 80 drames, dels quals se'n conserven 18.

Resum historicojurídic: El lament d'Hècuba permet analitzar els aspectes següents:

- I. L'alteració de la llei natural en la mort entre parents.
- II. El sentiment de culpa.
- III. L'incompliment de promesa.
- IV. L'obligació de sepultura.
- V. Els ritus funeraris preceptius als supervivents. Transcendència en el més enllà.

5. ARISTÒFANES, *L'assemblea de les dones*, Madrid, Ediciones Clásicas, 1999, i *Els ocells*, Barcelona, Diputació Provincial de Barcelona, 2002.

L'autor: Aristòfanes se suposa que va viure entre el 448 i el 380 a. de C. Comediògraf grec que va cultivar l'art de la sàtira política i la crítica de les tendències modernes en totes les seues comèdies, fins al punt que va ser processat per una de les seues obres, concretament *Els babilonis*, obra que contenia una acerba crítica contra Cleó.

Resum historicojurídic: La lectura de la seua obra *Els ocells* suposa un atac contra l'imperialisme d'Alcibiades d'on es poden analitzar els aspectes següents:

- I. L'exercici desmesurat de poder.
- II. La idea de justícia irrogada al poder del tirà.
- III. Els privilegis en matèria de jurisdicció del poder reial.

De la mateixa manera, *L'assemblea de les dones* permet qüestionar:

- I. L'exercici del dret de vot de les dones.
- II. El govern de les dones i la idea de justícia igualitària.
- III. L'engany i la seua consideració com a delicte en matèria de govern.
- IV. Les competències en matèria jurisdiccional.
- V. Els requisits i la legitimitat dels administradors de justícia.

Sessió 2a. LES JURISDICCIONS DE LA HISPÀNIA ROMANA

6. VIRGILI, Publi, *L'Eneida*, Barcelona, Editorial Alpha, 1973.

L'autor: (70-19 a. de C.) Poeta romà nascut a Andes, prop de Màntua (Gàl·lia Cisalpina), i mort a Bríndisi. Destacat poeta conegut per desenvolupar la literatura occidental. De família modesta, va rebre una sòlida educació a Roma; va destacar per la seua fantasia creadora, i l'harmonia verbal. Amic d'August i Mecenes.

Resum historicojurídic: De la descripció dels funerals de Pal·les pot fer-se una anàlisi sobre:

- I. La consideració jurídica dels presoners de guerra.
- II. El sacrifici de presoners en la pila funeral.
- III. Ritual de sacrifici.
- IV. Salvatgisme dels ritus.

7. SÈNECA, Luci Anneu, *El filòsof. Los siete libros de la sabiduría*. Barcelona, Edicomunicaciones, 1999.

L'autor: Escriptor llatí nascut a Còrdova el 4 a.de C. Mort l'any 65 per ordre de Neró, de la formació del qual va ser responsable juntament amb Afrani Burre. Sèneca va ser acusat de participar en la conspiració de Pisó, per la qual cosa el filòsof va haver de tallar-se les venes. Autor d'epístoles morals, tractats sobre matèries i de tragèdies en vers.

Resum historicojurídic: Les tragèdies de Sèneca permeten l'estudi d'elements tant de dret penal com processal entre els quals podem destacar:

- I. El parricidi de son pare.
- II. L'apropiació del velló d'or
- III. La col·laboració amb Jàson, cap dels argonautes, en la comissió del delicte de robatori i parricidi.
- IV. La mort per enverinament de Pèlies, germanastre del pare de Jàson.
- V. L'incendi causat del palau del rei, considerat delicte patrimonial.
- VI. L'homicidi dels seus propis fills.

8. APULEU, *L'ase d'or*, Barcelona, Empúries, 2003.

L'autor: (125-180?) Escriptor llatí africà nascut a Madaura. És la figura més representativa del període decadent llatí, autor de la novel·la que conté la llegenda d'Amor i Psique.

Resum historicojurídic: En el tractament a una vestal s'evidencia:

- I. L'obligatorietat en l'aplicació d'una llei.
- II. La proporcionalitat de la pena en relació amb el delicte comès.
- III. La imposició de càstigs per la comissió de delictes sexuals.

Sessió 3. L'ADMINISTRACIÓ DE JUSTÍCIA EN LA HISPÀNIA VISIGODA

9. MENA, J. De, *Laberinto de la fortuna o las trecejetas* (1544), Madrid, Càtedra, 1996.

L'autor: Juan de MENA (1411-1456) va ser el primer poeta castellà creador d'un llenguatge poètic culte.

Resum historicojurídic: La mort de Lorenzo de Ávalos permet l'anàlisi de:

- I. La importància de les idees polítiques: l'elogi a la monarquia de Joan II i la crítica als excessos de la noblesa i la jurisdicció senyorial.
- II. La importància de les virtuts no solament a l'àmbit de la moralitat sinó en l'exercici de la justícia.
- III. La transcendència de la ira en el comportament dels jutges.
- IV. La idea de venjança per la mort d'un ésser estimat.

10. ZORRILLA, J., *A buen juez mejor testigo*, Obras completas, 5 vol. Manuel P. Delgado, ed., Madrid, 1905.

L'autor: José Zorrilla y Moral (1817-1893) va nèixer a Valladolid i va morir a Madrid. Va destacar per la seua obra poètica i com a autor dramàtic. Va ser anomenat membre de la Reial Acadèmia Espanyola el 1885, i anys més tard va ser coronat com a poeta en la ciutat de Granada. Zorrilla és considerat un prestigiós autor dramàtic per la seua obra *Don Juan Casanova*, l'obra més popular del teatre espanyol.

Resum historicojurídic: *A buen juez mejor testigo i Dios como testigo*. La invocació en un procés als signes supranaturals per a fer valdre l'honor permet qüestionar en aquestes obres:

- I. L'admissió pels jutges de certs testimonis.
- II. La qualitat del testimoni, impecable, infal·lible, insubornable, expressió de la veritat absoluta i negació de la mentida.
- III. El valor del jurament per mitjà d'invocació del nom de Déu. La idoneïtat de la prova presentada per *testimoni immortal*.
- IV. La demanda d'Inés es prova per mitjà d'un únic testimoni, en contra de l'aforisme *testis unus, testis nullus*.
- V. El jurament i les seues ressonàncies ordàliques, en fer intervenir Déu en la decisió d'un litigi de manera directa.

Sessió 4a. L'ADMINISTRACIÓ DE JUSTÍCIA EN L'EDAT MITJANA

11. ANÒNIM, *El Poema de Mío Cid*, Francisco A. Marcos Martín ed., Madrid, 1997.

L'autor: Es tracta d'una obra d'autor desconegut, conservada en un manuscrit del segle XIV en la Biblioteca Nacional.

Resum historicojurídic. L'obra aborda els següents aspectes de l'àmbit del dret de l'alta edat mitjana:

- I. L'exercici de la justícia privada.
- II. La normalització de la jurisdicció ordinària, funcionament i competències.
- III. L'exercici de la justícia real per mitjà de la *Cúria règia* o tribunal del rei.
- IV. La institució matrimonial i l'incompliment de les promeses de matrimoni.

Material complementari pàgina Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes.

12. BERCEO, Gonzalo de, *La deuda pagada*, en *Obras Completas*, ed. i pròleg Carlos Clavería i Jorge García López, Madrid, 2003.

L'autor: Gonzalo de Berceo (1198?-1264) poeta espanyol nascut a Berceo és el primer nom conegut de la poesia espanyola, iniciador de l'escola literària denominada *mester de clerecia*. Es va educar en el monestir de sant Millán de la Cogolla (Logronyo), al qual va quedar adscrit com a clergue secular. Va escriure més de tretze mil versos en quaderna via.

Resum historicojurídic: Informa Gonzalo de Berceo d'un miracle pel qual es fa intervenir una imatge de l'infant Jesús. En el relat esmentat s'aborden:

- La pervivència de les proves ordàliques de clara reminiscència de l'alta edat mitjana a través de les proves vulgars, com ara la de l'aigua freda, la de l'aigua bullent i la del ferro roent.
- La càrrega de l'afirmació i la càrrega de la prova: qui afirma ha de provar.

13. ARCIPRESTE DE HITIA, *El Libro de Buen Amor*, Corominas, Madrid, 1968.

L'autor: Juan Ruiz (1283?-1351?) clergue i poeta espanyol nascut, probablement a Alcalá de Henares. Dels seus escrits es va poder deduir que va estar a la presó durant tretze anys per ordre de l'arquebisbe de Toledo, potser per les seues crítiques al clergat o per la seua vida poc exemplar.

Resum historicojurídic: Els fragments que aborden qüestions juridicoprocessals són diversos, si bé destaquen:

- I. El procés entre el llop i la rabosa, amb les consegüents excepcions peremptòries i dilatòries conforme al dret de la baixa edat mitjana (*Partidas*, *Fuero Real* i *Leyes de Estilo*).
- II. La intervenció de la defensa com a garantia de procés just.
- III. La reiteració en la comissió de delictes.
- IV. L'excomunió esgrimida com a excepció dilatòria en matèria processal.
- V. Jurisdicció eclesiàstica i jurisdicció reial.
- VI. Desafiaments i *rieptos*.
- VII. L'avinença o conciliació de les parts.
- VIII. La motivació de les sentències durant el període medieval.

14. VEGA CARPIO, Félix Lope de, *El mejor alcalde, el rey, Obras selectas*, pròleg Miguel García-Posada, Madrid, Espasa-Calpe, 2003.

L'autor: Lope de Vega (1562-1635) va ser un dramaturg i poeta la vida del qual va transcórrer a Madrid, va compondre més de 1800 comèdies, de les quals se'n conserven 500, en les quals trasllua la tradició popular de l'edat mitjana a Espanya; va participar en l'Armada Invencible (1588) i va pertànyer a diferents ordes religiosos, fins que finalment es va ordenar sacerdot.

Resum historicojurídic: *El mejor alcalde, el rey*. L'autor d'aquesta obra centra l'acció en la baixa edat mitjana, en temps del rei Alfons i aborda la temàtica següent:

- I. L'exercici de la jurisdicció real. Les seues competències.
- II. Els privilegis de la noblesa en matèria processal.

- III. L'extralimitació en l'exercici de drets per part de les classes privilegiades.
  - IV. Les fases del procediment judicial: interposició de demanda, persones legitimades, competències i capacitat.
  - V. La sentència i l'obligat compliment de la pena.
15. VEGA CARPIO, Félix Lope de, *La inocente sangre, Obras selectas*, pròleg Miguel García-Posada, Madrid, Espasa-Calpe, 2003.

Resum historicojurídic: *La inocente sangre*. En esta obra centra Lope els fets en el moment de la mort de Sanç IV i la disputa a la corona entre el príncep Ferran i l'infant Alfonso de la Cerda. L'interès jurídic d'aquest relat es du a:

- I. El tractament de la tirania règia.
- II. El dret de representació
- III. La usurpació de drets inherents a la institució reial.
- IV. La competència dels jutges en aquestos assumptes.

Sessió 5a. DRET HISPANOÀRAB I ADMINISTRACIÓ DE JUSTÍCIA

16. VEGA CARPIO, Félix Lope de, *El remedio en la desdicha: Comedia morisca sobre el Abencerraje*, pròleg, edició i notes de Francisco López Estrada i María Teresa López García-Berdoy, Barcelona, 1991.

L'autor: Lope de Vega (1562-1635) va ser dramaturg i poeta la vida del qual va transcórrer a Madrid. Va compondre més de 1800 comèdies, de les quals se'n conserven 500, en les quals es traslluu la tradició popular de l'Edat mitjana a Espanya; va participar en l'Armada Invencible (1588) i va pertànyer a diferents ordes religiosos, fins que finalment es va ordenar sacerdot.

Resum historicojurídic: L'argument de l'obra que es desenvolupa en els inicis del segle xv descriu, a través de la relació entre l'alcalde o *adelantado* Narváez i una dona de confessió musulmana, la problemàtica següent:

- I. Importància i transcendència de l'*adelantado*.
- II. Àmbit competencial en el pla judicial.
- III. La importància del greuge en l'àmbit del dret penal.
- IV. Competència judicial en el coneixement de les causes entre cristians i musulmans.
- V. Parts del procés.

Sessió 6a. L'ORGANITZACIÓ JUDICIAL I LA SEUA SISTEMATITZACIÓ DURANT L'EDAT MODERNA

17. LOZANO, Cristóbal, *Historias y leyendas: Dos ejemplos de amistad*, Edició i pròleg de Joaquín de Entrambasaguas. Madrid, Espasa-Calpe, 1969.

L'autor: Escriptor i teòleg espanyol nascut el 1609 a Hellín i mort a Toledo el 1667, autor d'obres de caràcter històric ascètic i històric llegendari.

Resum historicojurídic: De la descripció d'una amistat entre dos mercaders amb estatuts personals diferents per professar diferents confessions religioses: l'un cristià i l'altre musulmà. Els dos negociaven en places diferents i se'n deriva una relació amb repercussions en el pla personal.

- I. El delictes d'homicidi.
- II. La persecució del fals testimoni.
- III. La jurisdicció mercantil.
- IV. La jurisdicció de l'*alcalde entregador mayor*.
- V. Els errors judicials.
- VI. La crítica a la pena de mort.

18. VEGA CARPIO, Félix Lope de, *Fuenteovejuna*. Edició, introducció i notes de Francisco Ruíz Ramón, Salamanca, 1991.

Resum historicojurídic: En aquesta obra s'escenifica l'alçament d'un poble contra un dèspota local, que maten i decapiten. La situació descrita permet l'anàlisi dels aspectes següents:

- I. L'assassinat.
- II. La venjança col·lectiva de Fuenteovejuna i la reclamació del càstig del culpable davant dels tribunals.
- III. La competència territorial en matèria jurisdiccional.
- IV. La presumpció d'innocència.
- V. L'aplicació de mesures cautelars.
- VI. La consideració de l'*error judicial*.

Material complementari: *Peribáñez y el comendador de Ocaña*, fragments de la representació [vídeo] / Vega, Lope de, Festival Internacional de Teatro Clásico de Almagro.

19. CALDERÓN DE LA BARCA, P. *El alcalde de Zalamea. Comedia en tres partes*. ed. Jose María Ruá de la Feixa, Madrid, Espasa-Calpe, 1998.

L'autor: Calderón de la Barca (1600-1681) va ser poeta i dramaturg madrileny, màxim representant del teatre espanyol del barroc. La seua obra reflecteix l'actitud fidel al sentiment intel·lectual de la Contrareforma

escolàstica. Va estudiar cànons en la Universitat de Salamanca; va participar en les campanyes de Flandes i Llombardia i va prendre part en la guerra de Catalunya del 1640. Es va ordenar sacerdot el 1621 i va ser capellà d'honor de Felip IV. Autor de 120 comèdies, 80 actes sacramentals i 20 peces menors.

Resum historicojurídic: El contingut processal de l'obra *El alcalde de Zalamea*, analitzat per Alcalá Zamora, destaca pels següents aspectes fonamentals:

- I. El reemplaçament de l'autotutela o *justícia privada* pel procés o *justícia pública*.
- II. La recusabilitat de Pedro Crespo, jutge parcial i *jutgepart*, ofès en el seu propi honor.
- III. El conflicte de jurisdicció entre la civil i la militar.
- IV. L'aprovació a la sentència dictada, mitjançant reserva.
- V. La incompetència dels tribunals per raons objectives.

Material complementari: *El alcalde de Zalamea* (fragments), Compañia Nacional de Teatro Clásico i Teatre Nacional de Catalunya. Direcció: Sergi Belbel. Alacant. 2001. Gravació: Unitat Audiovisual Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes.

20. CERVANTES, M. de, *Novelas ejemplares, Estremeses*, eds. Jorge Hernández Aliques, Madrid, Espasa-Calpe, 1997.

L'autor: Miguel de Cervantes (1547-1616) novel·lista, poeta i comediògraf, nascut a Alcalá de Henares i mort a Madrid. Va ser ajudant de cambra del cardenal Julio Aquaviva, a qui va acompanyar a Roma; va ingressar en el terç del mestre Moncada amb qui va recórrer tot Itàlia, va combatre a bord de la galera Marquesa a Lepant, on va ser ferit. Va participar en les expedicions a Nàpols, Tunis i Palerm, va ser capturat juntament amb el seu germà pels algerians i va estar captiu a Alger durant cinc anys. A la seua tornada, a Sevilla, va exercir el càrrec de comissari de cobrances reials i de queviures amb destinació a l'Armada Invencible, i més tard recaptador d'impostos en diverses ciutats andaluses. Excomunicat per prendre indegudament cereals del capítol de Sevilla, va estar pres i va ser processat per anomalies en la rendició de comptes, i a Valladolid per veure's implicat en la mort del senyor Gaspar de Ezpeleta. En la data de la seua mort se celebra a Espanya el Dia del Llibre.

Resum historicojurídic de *Persiles y Segismunda*: La relació entre Persiles, Rosamunda, Periandro i Auristela s'endinsa en l'esfera jurídica i aborda temes com:

- I. La idoneïtat de determinades formes de govern i, per tant, d'administració de justícia.
- II. La tutela per la justícia de certs drets inherents a les persones.
- III. L'error dolós.

- IV. El dret de representació i la seua repercussió en l'exercici de la justícia pel rei.
- V. L'aspiració a una justícia igualitària i equitativa. El poder correctiu i la repressió pública.
- VI. La immunitat en matèria jurisdiccional per raó de condició social i estrangeria.
- VII. La distinció entre lleis de caràcter personal o territorial en matèria de justícia.
- VIII. L'aplicació de la llei penal i l'exercici de la justícia privada.
- IX. Les garanties en matèria penal i la venjança.
- X. L'arbitrarietat en l'exercici de la justícia i en l'elaboració de les lleis.
- XI. L'administració de justícia local.

Material complementari: *Quijote*, fragments de la representació [vídeo] / Adaptada per Juan Margallo i Santiago Sánchez, dirigida per Santiago Sánchez. Miguel de Cervantes. Festival Internacional de Teatre Clàssic d'Almagro.

21. CERVANTES, Miguel de, *Entremeses. La elección de los alcaldes de Daganzo*, Madrid, Alianza, 1999.

Resum historicojurídic: En l'elecció d'alcaldes en aquest petit poble de l'entorn madrileny es qüestionen:

- I. Els requisits o qualitats exigides a un bon jutge.
- II. Les competències dels alcaldes com a administradors de justícia i vigilants de la pau local.
- III. La manera de provisió d'oficis del consell municipal: elecció directa i elecció indirecta.

22. CERVANTES, Miguel de, *Novelas ejemplares. La ilustre fregona*, vol. 2a ed. Harry Sieber, Madrid, Cátedra, 2003.

Resum historicojurídic. Cervantes conta, a partir d'un fet succeït en l'Hostal del Sevillano a Toledo, la situació jurídica derivada per raó de la violació d'una fregadora d'aquell lloc mitjançant la intervenció del corregidor. Les qüestions jurídiques plantejades són:

- I. Competències i exercici jurisdiccional pel corregidor.
- II. Delicte contra les persones. Violació.
- III. Impediment de consanguinitat.
- IV. Competències del tribunal eclesiàstic.

23. CALDERÓN DE LA BARCA, P., *El médico de su honra*. Edició, introducció i notes de D.E. Cruikshank, Madrid, Castalia, 1981.

Resum historicojurídic: En l'esmentada comèdia el príncep Enrique, germà del rei Pedro s'enamora de la senyora Mencía; se'n va a la guerra i en la seua absència el pare d'aquesta concerta el matrimoni amb Gutierre. Enrique, Mencía i Gutierre constitueixen un triangle amorós que comparteix acció amb un altre en què participen Gutierre i Leonor, la qual, al seu torn, li és infidel amb un altre home.

Per tant les principals qüestions abordades siguen:

- I. L'incompliment de la promesa donada en matrimoni.
- II. La defensa davant de la justícia de l'honor i la fama.
- III. El dret a la justícia gratuïta.
- IV. Competència de la jurisdicció ordinària, en matèria d'honor.

Sessió 7a. EL CONSTITUCIONALISME ESPANYOL I EL PODER JUDICIAL

24. GARCÍA LORCA, F., *Bodas de sangre*, Madrid, Càtedra, 1996.

L'autor: Federico García Lorca (1898-1936), poeta, autor teatral i escriptor, va fundar un teatre de titelles amb l'ajuda de Manuel de Falla. Anys més tard, amb la col·laboració de Eduardo de Ugarte, va crear la companyia de teatre universitari *La Barraca*, amb la qual va recórrer el país interpretant peces de teatre clàssic espanyol.

Resum historicojurídic: Els aspectes més rellevants de *Bodas de sangre*, obra situada en el marc andalús, són:

- I. L'homicidi dels fills del protagonista.
- II. El desig de venjança.
- III. L'exigència de justícia com a dret de qualsevol ciutadà.

25. GABRIEL Y GALÁN, J.M., *El embargo. Extremeñas. Las mejores poesías de la lengua castellana*, Madrid, Edimat, 1998.

L'autor: José María Gabriel (1870-1905), poeta i mestre nacional a Guijuelo i Piedrahita, va ser considerat per Pardo Bazán un clàssic del seu temps; dedicat a l'agricultura, va cultivar el vers, especialment en dialecte extremeñy.

Resum historicojurídic:

- I. L'embargament de béns com a mesura cautelar.
- II. Les proves del delictes.
- III. Les garanties processals.

Material complementari i lloc web Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes Poesias Extremeñas.

Adreces d'Internet

<http://www.socialesweb.com/conceptos/Eurico.htm>
<http://www.gmu.edu/departments/fld/CLASSICS/theod7.html> (Codex theodosianus)
<http://www.courts.qld.gov.au/library/exhibition/crimcode/online/genesis-page1.htm> (codex theodosianus/imagen).
<http://es.wikipedia.org/wiki/Leovigildo>
<http://www.grec.net/cgi-bin/hecc12.pgm?NDCHEC=0037159> (Liber iudiciorum)
<http://www.bne.es/esp/catalogos.htm>

Apuleu. La metamorfosi o l'as d'or

<http://www.cervantesvirtual.com/servlet/SirveObras/01593307657815996322257/index.htm>

Elección de los alcaldes de Daganzo:

<http://www.cervantesvirtual.com/servlet/SirveObras/06926285377969384254480/index.htm>

La Celestina

http://www.cervantesvirtual.com/bib_obra/celestina/

El mejor alcalde, el rey

<http://www.cervantesvirtual.com/servlet/SirveObras/35760408103026506300080/index.htm>

Don Juan Tenorio:

<http://www.cervantesvirtual.com/servlet/SirveObras/12826393119061515209624/index.htm>
<http://www.cervantesvirtual.com/servlet/SirveObras/01327264299682059422680/index.htm>

El Lazarillo de Tormes

<http://www.cervantesvirtual.com/servlet/SirveObras/12482952001249396310068/index.htm>

MODELS DE FITXES DE TREBALL. HISTÒRIA DE L'ADMINISTRACIÓ DE JUSTÍCIA

Prof. Magdalena Martínez Almira

- I. **Fitxes d'Identificació:** Serveixen per a localitzar, descriure i registrar qualsevol document útil en la investigació jurídica; el seu objectiu és facilitar l'ús d'aquesta documentació.

La fitxa d'identificació pot ser, al seu torn:

- Bibliogràfica
- Hemerogràfica
- Constitucional
- Legal
- Arxivonòmica, judicial o administrativa
- Fonogràfica
- Jurisprudencial
- Mestra
- De treball
- De camp

En aquest curs elaborarem fitxes bibliogràfiques, i mestres, de treball i de camp.

- II. La **fitxa bibliogràfica** es fa en una targeta (o a manera de targeta en l'ordinador). Ha de contenir les dades següents:

- Classificació en l'angle superior esquerre i en majúscula (per exemple, poesia èpica); si hi ha subtema s'escriu en minúscula.
- Autor, els cognoms en majúscula i el nom a manera de títol o tan sols la inicial seguida de punt; si hi ha més d'un autor es posa "i. al.", que significa "i un altre" o "i altres".
- Compilador.
- Títol de l'obra (centrat amb minúscules i subratllat si és a mà o en cursiva si és en ordinador).
- Prologuista.
- Traductor.
- Lloc d'impressió.
- Editorial.
- Fitxa d'edició i número d'aquesta.

- Col·lecció o sèrie.
- Volum o tom, nombre de pàgines.
- Número de la fitxa.
- Signatura i si pot ser també data de consulta.
- Notícia bibliogràfica.

III. **Fitxa mestra:** Es concentren en ella els títols de les obres que contenen informació, idees o conceptes sobre el tema en què estiguem treballant. I contindrà:

- Classificació.
- Títol del treball d'investigació que es fa.
- Inventari de totes les obres, en què caldrà indicar: Nom de l'autor, títol de l'obra i pàgines o capítols útils.

IV. **Fitxa de treball:** Fitxa que conté els raonaments, plantejaments o interpretacions de l'autor sobre el qual estiguem treballant. Contindrà: la classificació, autor, títol de l'obra i pàgina en què es troba la dada i el contingut de la fitxa.

V. **Fitxa de camp o de contingut:** és aquella que ens permet saber sobre aspectes concrets del nostre treball; també l'anomenen de contingut i es refereix al lloc on es fa l'observació, el títol de la investigació, la font d'informació, la fitxa de registre, el tema que es registra i la dada d'on s'obté la font de coneixement.

MODELS DE FITXES PER A L'ALUMNE HISTÒRIA DE L'ADMINISTRACIÓ DE JUSTICIA

Prof. María Magdalena Martínez Almira

MODEL DE FITXA BIBLIOGRÀFICA

Autor: LADERO QUESADA, M.A.

Títol del llibre: *Los mudéjares de Castilla en tiempos de Isabel I*

Lloc i any de publicació: Valladolid, 1969

Signatura: FL/ XIII/1078

MODEL DE FITXA TEMÀTICA (o de treball)

Tema: Justícia

Títol de l'obra: *Fuero de Teruel*

Autor: CARUANA

Data: 1974

Pàgina de la cita: 104 doc. [62]

Text: De sacramento apostellatorum. "Eleccione igitur facta et de omni populo confirmata, iudex et notarius, alcaldes et almutaçaf".

MODEL FITXA DE REFERÈNCIA

Autor: LADERO QUESADA, M.A.

Títol: *Los mudéjares de Castilla en tiempos de Isabel I*

Lloc i data d'edició: Valladolid, 1969

Pàgina de la cita: 21

Document: núm. 2, pàg. 88-89

Signatura: FL/XIII/1078

MODEL D'ÍNDIX QUE HAURÀ DE DESENVOLUPAR L'ALUMNE HISTÒRIA DE L'ADMINISTRACIÓ DE JUSTÍCIA

Prof. María Magdalena Martínez Almira

ÍNDIX

1. Antecedents històrics de l'obra.
  - 1.1 Ordre cronològic.
  - 1.2 Lloc en què es troba l'obra.
2. Institucions que em criden l'atenció en l'obra.
3. Justificació del contingut de l'obra.
  - 3.1 Aspectes d'administració de justícia que apareixen en el text.
  - 3.2 Institucions jurídiques que són mencionades, lloc del text en què apareix la jurisdicció i personatges a qui afecta en l'obra, aspectes d'aquesta institució que em criden l'atenció.
4. Contingut o desenvolupament del treball.
  - 4.1 Concepte de la jurisdicció.
  - 4.2 Estructura jeràrquica de la jurisdicció.
  - 4.3 Qui exerceix la jurisdicció?
  - 4.4 Funcions i competències que es reconeixen aquells òrgans que administren justícia.
  - 4.5 Delictes i penes que se sotmeten al coneixement dels òrgans jurisdiccionals.

BIBLIOGRAFIA ANNEXOS

1. Esquemes
2. Glossaris
3. Fitxes
4. Fonts consultades

NOTA. Cal fer una paginació correcta i notes a peu de pàgina.

PRINCIPALS VEUS ORIGINÀRIES DE L'ÀRAB AMB SIGNIFICAT EN L'ÀMBIT DE L'ADMINISTRACIÓ DE JUSTÍCIA HISPANOÀRAB.

ASSIGNATURA: Història de l'Administració de Justícia

Prof. María Magdalena Martínez Almira

Abenserraig: de l'àrab Ibn As-sarr ('fill del talabarder').

Individu d'una família del regne musulmà de Granada, del segle xv, rival dels Zegries.

Alamí: Oficial que contrastava les peses i mesures i taxava queviures. També es va denominar l'*alcalde alamí*.

Alcaid: de l'àrab *alqā'id*, 'el general', el que condueix les tropes.

Cap al final de l'edat mitjana, el que tenia a càrrec seu la guarda i defensa d'algun castell o fortalesa, sota jurament o plet homenatge.

El que en les presons tenia a càrrec seu la custòdia dels presos.

En els alfòndecs i altres establiments, persona encarregada de u custòdia i bon ordre.

- Alcaid de fortalesa: *Amer*. Conquistador o colonitzador que capitulava per a una expedició de descobriment i es comprometia a erigir d'una a tres fortaleses.
- Alcaide de les donceles: capità del cos que formaven els *donceles*, o el que cuidava d'instruir-los per a la milícia.

Alcalde: de l'àrab *al-qādī*, 'el jutge'.

President de l'ajuntament de cada poble o terme municipal, encarregat d'executar els seus acords, dictar bans per al bon ordre, salubritat i neteja de la població i tenir cura de tot el que es refereix a la policia urbana. A més, era en el seu grau jeràrquic el delegat del govern en l'orde administratiu.

Jutge ordinari que administrava justícia en algun poble i presidia al mateix temps el consell.

Corregidor, alcalde que algunes vegades nomenava el rei.

Alcalde de alzadas: jutge d'alçades.

Alcalde de barrio: el que es nomena en les grans poblacions perquè en un barri determinat exercisca les funcions que li delega.

Alcalde de casa y corte (Castella, Albacete, Àvila, Burgos, Ciudad Real, Conca, Guadalajara, Lleó, Palència, Salamanca, Segòvia, Toledo, Valladolid i Zamora) jutge togat de la cort, que formaven la cinquena sala del Consell de Castella.

Alcalde de cuadrilla: alcalde de Mesta

Alcalde de hijosdalgo (Granada i Valladolid) El de la sala de hijosdalgo que hi havia en les *chancillerías* de Valladolid i Granada, en la qual es coneixien els pleits de noblesa.

Alcalde de cuadra: El de la sala del crim de l'audiència de Sevilla, denominat així perquè la sala capitular del seu ajuntament es denominava *Cuadra*.

Alcalde del agua (Aragó i Múrcia) El jutge que reparteix i vigila els torns de l'aigua.

Alcalde de germandat: el que es nomena cada any en els pobles perquè conega dels delictes i excessos comesos en el camp.

Alcalde de Mesta: jutge nomenat per una quadrilla de ramaders i aprovat pel *Consejo de la Mesta*.

Alcalde del crimen: (Granada i Valladolid) El de la sala del crim, jutge togat i tenia fora del seu tribunal jurisdicció ordinària en el seu territori.

Alcalde del rastro: jutge lletrat que exercia en una area molt estreta i en el seu rastre o districte la jurisdicció criminal.

Alcalde de obras y bosques: *alcalde de sacas, alcalde entregador*.

Alcalde mayor: jutge de lletres que exercia la jurisdicció ordinària en algun poble. Era també assessor del *corregidor* en les ciutats on aquest era llec.

Alcalde mayor entregador, alcalde ordinari, alcalde pedani (faltes lleus i auxiliar en les causes greus al jutge lletrat).

Alfaqueque (cast.): de l'àrab *al-fakkāk*, 'el redemptor de captius'.

El que en virtut de nomenament d'autoritat competent, exercia l'ofici de redimir els captius o llibertar esclaus i presoners de guerra.

Alfaquí (cast.): de l'àrab *al-faqīh*, 'el juriconsult'.

Doctor savi de la llei entre els musulmans

Alfaquí: de l'àrab *al-hakīm*, 'el governador' (també 'savi' o 'metge').

Alferes: de l'àrab *al-fāris*, el genet.

Oficial que portava la bandera en la infanteria i l'estendard en la cavalleria.

Almoxerif: de l'àrab *al-mušrif*.

L'inspector, oficial o ministre real que cuidava de recaptar les rendes i drets i els conservava en el seu poder com a tresorer.

Algutzir: El ministre inferior de justícia que porta per insígnia una vara prima, que habitualment és de junc i serveix per a executar les ordres dels magistrats, com a decrets de presó i altres actes judicials. La paraula *algutzir* ve de l'àrab.

Audiència:

- I. Acte de sentir els sobirans en altres autoritats a les persones que acudeixen a ells.
- II. Districte de la jurisprudència d'aquest tribunal.

Cohort: Unitat tàctica d'infanteria de l'antic exèrcit romà, composta per diverses centúries.

Corregidor:

- I. Magistrat que exercia la jurisdicció real amb *mer i mixt imperi*, i coneixia les causes del càstigs dels delictes.
- II. Alcalde que ordenava el rei en algunes poblacions.

Jutge absolut: Persona que té el poder per a jutjar i sentenciar.

Jurament:

- I. Afirmació o negació sobre una cosa posant per testimoni a Déu.
- II. Vot o renec.

Jurisdicció:

- I. Poder per a governar i executar les lleis.
- II. Territori on un jutge exerceix facultats com a tal.
- III. Poder o autoritat sobre un altre.
- IV. Ordinària del fur comú.

Lletrat: Advocat.

Sentència: La decisió legítima del jutge sobre la causa controvertida en el seu tribunal.

Bibliografia:

DE PANDO VILLARROYO, José Luis, *Diccionario de voces árabes*, Toledo, 1997.

MEMÒRIA AUTOAVALUATIVA

ALUMNES. HISTÒRIA ADMINISTRACIÓ DE JUSTÍCIA

	Sobre l'alumne	☐	☐	☐
1	Arribe a l'hora indicada			
2	Faig les meues tasques en el temps indicat			
3	He llegit la bibliografia complementària			
4	Intente fer les tasques, encara que em pareixien complicades			
5	M'esforce per aprendre aspectes desconeguts			
6	M'he desanimat respecte de la matèria a aprendre			
7	M'he sentit integrat en el grup de classe			
8	He escoltat amb atenció les explicacions del professor a classe.			
9	He tingut iniciativa a l'hora d'ampliar coneixements i buscar material complementari			
10	He fet preguntes oportunes			
11	He acceptat les crítiques i suggeriments respecte del treball fet			
12	He aprofitat el temps de classe			

	Sobre el professor	☐	☐	☐
1 3	T'ha explicat amb claredat els aspectes abordats en el programa i les tasques que havia de dur a terme al llarg del quadrimestre			
1 4	Ha solucionar els dubtes sorgits durant el desenvolupament de les classes			
1 5	Ha explicar la tècniques per a desenvolupar metodològicament el treball amb claredat			
1 6	Ha facilitar la teua integració en el grup de classe			
1 7	Ha despertar interès pel treball a realitzar			

	Sobre la Biblioteca i l'ús de material bibliogràfic	☐	☐	☐
18	L'acollida en la biblioteca ha sigut			
19	La cerca de materials ha sigut ràpida			
20	Les condicions de la biblioteca per al treball són			
21	Els mitjans de què disposa la biblioteca són			
22	He aprofitat les oportunitats que m'han oferit			

Si hagueres de destacar tres coses que has après o amb les quals has gaudit especialment, què destacaries?

- ▶
- ▶

Quins són els principals punts forts que tinc jo per a l'exercici d'aquest treball d'investigació?

- ▶
- ▶

He de tenir o posar especial atenció en alguna cosa?

- ▶
- ▶

En general, durant l'elaboració del treball m'he sentit...

- ▶
- ▶

Realment, ara que sé com es fa un treball científic a partir de la recerca de materials bibliogràfics, m'agrada? Crec que estic...

- ▶
- ▶